

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreană”, „Bistrițana”, „Boșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
„Miercurea”, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreană”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economul”,
„Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hașegana”, „Hondoleana”, „Humedoara”, „Iulia”, „Lipovana”, „Lugoșana”, „Lucea-
fêrul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”,
„Poporul”, „Racoțana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Sîlvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Timișana”, „Ulpiana”,
„Victoria”, „Vlădeasa” și „Zlăgnea”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 16—, pe 1/2 an K 8—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul V.

Sibiu, 21 Novembre 1903.

Nr. 47.

Pensiunile funcționarilor de bancă.

(Considerațiuni principiale).

Una dintre cele mai importante hotărâri ale Conferenței Directorilor Băncilor române, ținută în Sibiu la 19 Octombrie a. c., este fără îndoială deciziunea referitoare la sistemizarea pensiunilor pentru funcționarii Băncilor noastre.

Această chestiune preocupă cercurile conducătoare ale asociațiunii institutelor românești de credit, aproape dela prima lor instituire; ea a fost viu discutată în organul publicistic al Băncilor, în ședințele Delegațiunii lor, în o Conferență a funcționarilor acestora, ținută în Cluj la 18 Sept. 1901, și în fine și în Conferențele Directorilor, cari atât la 1901, cât și la ultima lor întrunire au arătat și formulat părerea lor asupra acestei chestiuni, și au și luat dispozițiuni concrete pentru resolvirea ei.

Avem deci de a face cu o chestiune studiată aprofundat din punctul de vedere al tuturor intereselor ce ea atinge, și spre a o pute apărea acum în mod competent, precum și spre a-i pute da o soluțiune corespunzătoare, n'avem decât să precisăm concluziunile la cari a ajuns discuțiunea urmată asupra necesității și modalităților sistemizării pensiunilor de cari vorbim. Resultatul la care vom ajunge pe această cale, cu atât mai vârtos îl vom pute considera de real, pentru-că cercurile competente au convenit pe deplin asupra părților principiale și esențiale ale chestiunii, încât nici o fasă mai importantă a ei nu a ramas dubioasă sau controversată.

Să remarcăm acum, pe rând și în mod sistematic, concluziunile la cari au ajuns cercurile competente.

Este în general recunoscut adevărul, că Băncile, ca să-și creeze un corp de funcționari compus din puteri alese și ca să-i indemne la o activitate zeloasă, în care să-și identifice interesele lor proprii cu ale institutelor căror aparțin, — au nu numai să le asigureze existența de ași pe mâne, ci trebuie să creeze totodată și toate garanțiile pentru asigurarea viitorului funcționarilor lor și al familiilor acestora. Băncile, prin urmare, prin asigurarea viitorului funcționarilor, fac nu numai un act de umanitate, ci servesc totodată și interesele lor proprii în mod foarte real, căci nici o altă instituțiune nu este avizată în măsură mai mare decât Băncile, la funcționari nu numai bine calificați, ci totodată și pe deplin și în toate privințele mulțamiți cu soarta lor.

La bănci până chiar și cel din urmă funcționar ocupă un *post de încredere*, și sunt nenumărate casurile cari dovedesc, că nici cea mai consciințioasă conducere, nici cel mai sever control, nu au putut împiedeca abuzurile de încrederea pusă în funcționarii angajați la bănci, dacă devotamentul lor pentru institutul ce 'l servesc, nu a avut base tari în *înșă-și personalitatea lor, în consciința deplină a solidarității intereselor lor individuale* cu a intereselor băncii, și în convingerea că nu au decât să-și facă datoria pentru a-și asigura existența, viitorul, precum și soarta familiilor lor.

Aceste momente arată pe deplin *necesitatea absolută* de a crea pe o cale sau alta instituțiunile trebuincioase pentru asigurarea viitorului funcționarilor.

Cea mai simplă și naturală cale, și totodată cea mai eficace modalitate pentru crearea unei asemenea instituțiuni protectoare, este îngrijirea: ca funcționarii la bătrânețe și în cas de invaliditate, iar în cas de moarte familiile lor, să primească ori un capital

oare-care, ori apoi în locul acestuia o rentă viageră, cu care să-și poată procura mijloacele de subsistență.

Aceasta este rațiunea și scopul pensiunilor.

Pentru asigurarea acestor pensii se recer anumite mijloace bănești, și după-cum instituțiunea pensiunilor servește — conform celor expuse — un *interes comun* al Băncilor și al funcționarilor, este prea natural că și jertfele ce le va reclama crearea instituțiunii, au să fie o *sarcină comună* a ambelor părți interesate.

O asemenea sistemizare a pensiunilor nu este numai justă și echitabilă, dar' totodată și *rațională*, pentru că prin contribuiri comune se dă posibilitatea de a asigura un capital sau o rentă mai mare și prin urmare și o subsistență mai multămitoare pentru cei interesați. iar de altă parte se ia pensiunilor caracterul unui dar grațios, al unei elemosine, și ele se prezintă în forma mai deamnă și mai sigură a unui *drept câștigat*.

De aceea vedem, că aproape pretutindena unde s'au creat instituțiuni cu asemenea menire, fie prin stat pe calea legislațiunii, fie din inițiativă particulară pe calea asocierii, ele au fost basate pe principiul contribuiri comune a singuraticilor asigurați și a patronilor lor.

La întreprinderi particulare, cum sunt și Băncile noastre, asemenea asigurări legate de evenimente și eventualități neprecalculabile, cum durată sănătății și vieții omului sunt nesigure și nu se pot prevedea, — s'au putut realiza în totdeauna numai pe calea și cu ajutorul *asocierii* în cerc mai larg sau mai restrâns, ca pe această cale *risicul* împreunat cu aceste asigurări să se împartă asupra unui cerc mai larg și să se paralizeze prin aceea: că o eventuală nefericire a unuia dintre asociați să nu cadă cu toată gravitatea ei asupra unui singur individ, ci să fie suportată cu puteri unite de totalitatea asiguraților.

Aceasta este rațiunea *fondurilor* de pensii, și din această cauză nu se face asigurarea pensiunilor față cu fie-care asigurat în parte, ci pe cale și cu mijloace comune pentru toți laolaltă.

Se înțelege că o asemenea asociere este rațională și preste tot posibilă *numai în cadrul identității intereselor* celor asociați, pentru-că îndată ce s'ar face în detrimentul intereselor unei părți mai mici sau mai mari a asociaților, și mai ales dacă ar jigni chiar și drepturi câștigate ale acestora, — nu ar mai fi nici o binefacere, ci o directă nedreptățire.

De aici urmează că la instituirea fondurilor de pensii va trebui să se țină seamă în totdeauna și în fie-care cas de împrejurările date, și în deosebi de limitele identității intereselor ale singuraticilor factori.

Din aceste considerațiuni a trebuit să se abandoneze cu totul idea lansată de Conferența funcționarilor, ținută la 1901 în Cluj, ca să se contopească fondurile de pensii existente, ori ca fără considerare la aceste fonduri, să se creeze *un fond nou și comun* din contribuiri comune ale totalității Băncilor române, calculate după o cheie egală în un oare-care procent fix al profitului lor.

Pe această cale s'ar fi provocat o mulțime de conflicte și confuziuni, s'ar fi făcut multe nedreptățiri, și scopul urmărit nu s'ar fi putut ajunge de fel ori în cel mai bun cas numai în condițiuni insuficiente și nemulțumitoare.

A fost deci acceptat principiul, ca sistemizarea pensiunilor, care pentru fie-care bancă și pentru funcționarii ei se prezintă ca o *afacere particulară* a acestor doi factori, și care în urma stărilor și împrejurărilor diferite la fie-care institut, ia la fie-care dintre ele și forme diferite, să se facă la singuraticile bănci a parte, și în locul unui fond comun al tuturor Băncilor, să-și creeze — ori în cât l'ar avé deja — să-și alimenteze fie-care bancă separat fondul ei de pensii.

Astfel se cer dispozițiuni pentru sistemizarea fondurilor de pensii numai acelor Bănci, cari încă nu au creat asemenea fonduri, ori nu au speranță că fondurile create se vor pute ridica în condițiunile și pe bazele de până aci la un nivel care să garanteze realizarea scopului urmărit. Celelalte institute, cari posed deja aședăminte de pensii, și cari se pot ajuta cu aceste aședăminte, rămân cu totul neatînse de instituțiunile proiectate și inițiate de Conferența Băncilor.

După clarificarea acestei părți a chestiunii, cercurile competente au avut să se ocupe cu întrebarea, dacă scopurile urmărite se vor pute realiza la fie-care institut din forțele lui proprii, ori dacă ar fi mai bine, ca singuraticile Bănci, susținând chestiunea sistemizării pensiunilor pentru funcționarii lor ca o *afacere a lor particulară*, să profite de avantajile asocierii în alt sens mai larg, și anume prin atașarea lor — fie-care în condițiunile ce și-le va alege — la alte instituțiuni mari, înființate anume în scopul asigurării de capital sau rente.

Ținând cont de împrejurarea, ca propunerile ce ne preocupă, privesc în cea mai mare parte tot instituite mai mici, lipsite de fon-

duri mai însemnate și de resurse mai bogate pentru a-și pute crea în timp apropiat mijloace bănești suficiente chiar și pentru eventualități mai nefavorabile, s'a constatat, că va fi mai practic, dacă fie-care bancă, după-ce își va fi făcut pentru funcționarii sei statutul de pensuni și va fi început a-și crea și un fond în acest scop, să între în legături cu vre-un institut solid de asigurare și sub scutul acestuia să asigureze funcționarilor sei avantajile ce din forțele sale proprii încă nu li-le-ar pute garanta.

Aceste sunt soluțiunile cari s'au dat fa-selor *principiale* ale chestiunii, și cari în firul celor expuse se pot reasuma pe scurt în următoarele:

a fost recunoscută și enunțată *necesitatea* absolută a sistemisării pensiunilor pentru funcționarii Băncilor noastre;

această sistemisare a fost declarată o afacere de *interes comun* a băncilor și funcționarilor lor și pe această basă s'a constatat și îndatorirea ambilor factori interesați la *contribuiri comune* pentru crearea fondurilor trebuincioase în scopul asigurării pensiunilor;

mai departe a fost arătată *imposibilitatea* de a crea un *fond comun* de pensuni pentru toate Băncile române fără jignirea intereselor particulare ale singuraticelor institute și fără jignirea drepturilor câștigate ale funcționarilor acestora; și în fine

s'a constatat că în vederea insuficienței mijloacelor disponibile la singuraticele bănci, aceste își vor pute ajunge scopul cu mai multă înlesnire prin *atașarea lor la un mare institut de asigurare*.

În cadrul acestor principii fixate vor avé să caute acum Băncile noastre *modalitățile practice* pentru sistemisarea pensiunilor în condițiunile ce vor corespunde mai mult stărilor și intereselor lor particulare.

Venitul național al Ungariei.

Docentul privat dela universitatea din B.-Pesta, Dr. Friedrich Fellner, a ținut în ședința din 12 Novembre a. c. a societății economice maghiare o conferență sub titlul *venitul național al Ungariei*. Din interesanta conferență, în care lui Dr. Fellner îi succede a arunca lumină asupra situațiunii economice a Ungariei, extragem următoarele:

Trei sunt factorii venitului național al Ungariei: 1. produsele brute produse în țară în fiește-care an din nou, adică suma totală a producțiunii originare, după subtragerea speselor elementare; 2. aceea urcare în valoare, care este asigurată produselor brute și bunurilor din partea acelei activități, care prelucră produsele brute, respective mijloacesce circulațiunea, cu alte cuvinte valorile create de industrie, comerț și transport; 3. cametele, rentele, etc. cari întră în

țară din străinătate, după subtragerea datoriiilor indigene, cari sustau sub acest titlu. Fructele serviciului personal nu se pot considera ca părți constitutive ale venitului național, căci nu formează astfel de bunuri, cari înmulțesc venitul unei națiuni.

I. Cea mai însemnată parte a venitului național al Ungariei o formează produsele brute.

Valoarea medie a producțiunii de câmp a țărilor de sub coroana ungară este anual de K 2.502.391,100. Din suma aceasta sunt a se detrage speșele de producțiune: sēmānța, quota de amortisare a mașinelor și uneltelor folosite la economia de câmp, speșele de gunoie și în fine speșele avute cu producerea și susținerea puterii de muncă a vitelor. Sēmānța trebuincioasă anual pentru sēmānat se evaluează la K 204.560,699. Numărul mașinelor și al uneltelor folosite la economia de câmp este 5.726,829, cari represintă o valoare de K 340.562,228; a decea parte din suma aceasta dă quota de amortisare anuală a mașinelor și uneltelor. Valoarea gunoiiului produs de vite este de K 386.521,520.

Venitul culturai vitelor îl putem aproximativ compara cu valoarea producțiunii anuale de nutret; căci folosul adus de cultura vitelor se poate considera ca o valorisare a nutrețului. Cultura vitelor trebuie să aducă atāta folos, cât face valoarea nutrețului folosit anual; de-oarece însă trebuie să se valoriseze și munca avută cu îngrijirea vitelor. valoarea nutrețului fixată la K 801.397,664 o vom considera numai ca minimalul venitului din cultura vitelor.

Una din părțile principale ale venitului după cultura vitelor este producțiunea de lapte. După 2.185,202 vaci aflătoare în țară se capătă anual 1,644.779,176 litri de lapte, a cărui valoare, socotit litrul cu 12 fileri, ajunge suma de K 197.373,501. O altă parte importantă a venitului din cultura vitelor este producțiunea anuală de carne. Conform datelor oficiului statistic, numărul vitelor tăiate în anul 1896 spre scopuri de consum a fost: 9,093 tauri, 179,294 boi, 311,447 vaci, 634,301 viței, 773,351 rimători, 700,000 porci, 1,424,590 oi, 60,642 capre. Producțiunea anuală de carne se evaluează la 3.73 milioane măji metrice în valoare de K 200.000,000. În suma aceasta se cuprinde și valoarea pieilor și a untului. Producțiunea lânii se evaluează la 50,766 măji metrice în valoare de K 5.584.260. Reasumând venitele acestea din cultura vitelor, vom ajunge la următorul rezultat:

lapte	K	197.373,501
carne și piei	"	208.984,744
lână	"	5.584.260
gunoiiu	"	386.521,520
total	K	798.464,025

care rezultat se apropie de valoarea producțiunii anuale de nutreț de K 801.397,664.

Albinăritul asemenea aduce producătorilor un venit anual destul de frumos de K 2.964,370 fără multă osteneală și speșe. În anul 1895 numărul galițelor a fost 32.765,330 bucăți; venitul total după galițe se evaluează la K 91.044,148.

Reasumând datele de până acuma vom putea constata, că venitul agriculturii, care cuprinde în sine atât economia câmpului cât și a vitelor, face K 1,966.332,446.

Pentru aflarea producțiunii de vin avem la dispoziție date destul de positive. În ultimii 10 ani (1892—901) producțiunea de vin a fost în mediu 1.716,404 hectolitri anual în valoare de K 58.258.356, până când cantitatea de struguri vinduți a fost în mediu 57,587 măji metrice anual în valoare de K 1.883,489. Valoarea întregii producțiuni a vieritului este anual de K 60.141,945.

Producțiunea de poame înmulțese venitul național cu K 23.241.090.

Pe teritoriul țerilor de sub coroana ungară se află păduri în extensiune de 9.021,850 hectare. Producțiunea anuală de lemn este de 27.573,127 m³, în valoare de K 159.209,811.

Valoarea medie anuală a producțiunii minelor atinge cifra de K 118.172,996.

Venitul național câștigat pe baza producțiunii originare se evaluează anual la K 2.327.098,288 și anume la aceasta contribuie:

Agricultura cu K	1,966.332,446
Vieritul . . . „	60.141,945
Pomăritul . . . „	23.241,090
Silvicultura . . . „	159.209,811
Minele . . . „	118.172,996

II. Conform datelor statistice valoarea producțiunii industriale a fabricelor a fost în an. 1898 de K 1,366.917,031. Din suma aceasta sunt a se detrage valoarea combustibililor K 108,618 milioane, valoarea materialelor brute și a semifabricatelor K 683.458 milioane, și în fine quota de usare a mașinelor K 7.416 milioane. Restul de K 567.423,125 reprezintă venitul anual al industriei mari. Luând în considerare și industria mică, valoarea întregii producțiunii industriale se urcă la suma de K 767 423,125. Venitul anual al comerțului și a transportului se prețuesce la K 409.012,805.

III. Un alt isvor al venitului național îl formează cametele, rentele, etc., cari intră din străinătate în țara noastră. Din venitul național sunt a se detrage însă acelea bunuri cari sub același titlu iasă din țara noastră.

Cât de mare este valoarea acelor bunuri, cari sub titlu de interese, rente, etc. intră în țara noastră nu se poate constata, căci ne lipsesc datele. În inventarul venitului național sunt a se considera și acelea valori, pe cari cei emigrați le trimet la ai lor rămași în țară. Conform datelor statistice din anul 1901, în acel an s'au trimis din America de Nord cu 45,542 asemnate poștale suma de K 6.517,712. Emigrații trimit însă bani și în epistole închise și prin bănci. Suma care intră anual din America de Nord în Ungaria se prețuesce la K 60 milioane.

Interesele, rentele etc., cari iasă din Ungaria și trec în străinătate, întrec cu mult valorile ce intră în Ungaria sub același titlu.

Cea mai mare parte a intereselor după datoria de stat le plătesce statul străinătății, căci din datoria de stat ungară în sumă de K 4,914.367,986 abia 34 procente sunt plasate în țară, până când în străinătate sunt plasate 66 procente. După capitalul de K 3,243.582,871 din datoria de stat plasat în străinătate, iasă din țara noastră sub titlu de interese — pe lângă o procentuare de 4% — suma de K 129.739,314. Pentru acoperirea intereselor datoriei comune a monarhiei plătesce statul nostru o quotă anuală de K 58.376,000.

Pretensiune însemnată de interese au creditorii externi pentru capitalurile lor plasate în scrisuri fonciare, obligațiuni și întreprinderi industriale. Institutele de credit existente pe teritoriul coroanei ungare, au adus în circulațiune până la finea anului 1901 scrisuri fonciare în sumă de K 1,162.726.000 și obligațiuni comunale în sumă de K 560.628.000; capitalul de acțiuni al tuturor institutelor de credit a fost K 640.375,000. Ce sumă din acestea titre se află plasată în străinătate o putem fixa numai aproximativ, și anume din scrisurile fonciare și obligațiunile comunale emise de institute indigene, sunt plasate în străinătate titluri în valoare de K 1,125.350,162, iar' din acțiunile institutelor de credit

K 418.164,875. Fiind cele mai multe din scrisurile noastre fonciare și obligațiuni comunale cu 4% iasă pentru interesele lor anual din țară K 45.014,006, iar' pentru acțiuni K 38.889,603.

Însă nu numai pentru efectele plasate în străinătate, ci și pentru împrumuturile acordate din partea institutelor de credit austriace pe imobiliile ungare, iasă din țară anual o sumă însemnată. Așa de exemplu Banca austro-ungară a acordat în anul 1902 împrumuturi ipotecare pe imobiliile ungare în sumă de K 262.580,000, după care sumă plătim noi Austriei ca interese de 4% anual suma de K 10 503,200.

Suma intereselor și rentelor cari iasă anual din țară se evaluează la K 354.529,533.

Deci venitul național curat al Ungariei se compune din:

I. Producțiunea originară:

agricultură	K 1,966.332,446
vierit	60.141,945
pomărit	23 241,090
silvicultură	159.209,811
minerit	118.172.996
total	K 2,327.098,288

II. Industrie:

industria de fabrică	K 567.423,125
„ „ casă	200.000,000
total	K 767.423,125

III. Comerțiu și transport:

comerțiu	K 303.650,000
transport	105.362,805
total	K 409.012,805

IV. Interese și rente:

cari intră din străinătate	K 61.622,812
venitul național brut	3,565.157,030
interese și rente cari es din țară	354.529.533
venitul național curat	3,210 627,497
venituri din servicii personale	605 209,890

Repartisat pe populațiunea de 19.254,559 suflete se vine pe cap venit curat K 185-16, iar' repartisat pe cele 3.872,324 familii se vine pe familie K 920-07.

—u.

Comerțiu România cu Austro-Ungaria.

Mișcarea totală a schimburilor comerciale dintre România și Austro-Ungaria în anul 1902 reprezintă un volum de 498,008 tone, evaluate la suma de 113.798.556 lei. În anul 1901 această mișcare se urcase la 518,328 tone, evaluate cu 120.542.551 lei. Avem deci în 1902 o scădere în cantități de 20,320 tone și în valori de 6.743,995 lei.

Scăderea semnalată aci, provine în ceea-ce privește cantitățile, dela export. În adevăr, pe când în 1901 mărfurile vindute Austro-Ungariei reprezentau 417.432 tone sau 13 99% din totalul exportului, în 1902 ele nu represintă de cât 394,815 tone sau 11-90% din total. În ceea-ce privesc valorile, atât importul cât și exportul din 1902 sunt sub cifrele anului 1901; importul cu 1.731,584 lei, iar' exportul cu 5.012,411 lei.

Cifrele următoare ne arată care a fost mișcarea comerțului român cu Austro-Ungaria în perioada celor cinci ani anteriori anului 1902.

Import:

	Cantități		Valori	
	Tone	% din total	Lei	% din total
1897 . . .	143,998	20.74	99,645,368	27.16
1898 . . .	196,673	22.27	109,059,156	27.97
1899 . . .	228,548	28.94	95,671,659	28.71
1900 . . .	143,875	34.91	69,295,818	31.94
1901 . . .	100,896	20.83	71,407,300	24.42
Total . . .	813,990	—	445,089,301	—
Mijlocia . . .	162,798	25.53	89,017,860	28.04
1902 . . .	103,193	22.85	83,021,929	27.52

Export:

	Cantități		Valori	
	Tone	% din total	Lei	% din total
1897 . . .	473,229	22.73	55,405,813	24.71
1898 . . .	798,646	30.20	85,848,625	30.32
1899 . . .	297,056	22.84	38,443,995	25.78
1900 . . .	321,359	15.70	44,274,895	15.81
1901 . . .	417,432	13.99	49,135,251	13.89
Total . . .	2,307,722	—	273,108,579	—
Mijlocia . . .	461,544	21.09	54,621,715	22.10
1902 . . .	394,815	11.90	44,122,840	11.78

După cum vedem, cifrele anului 1902 sunt atât la import cât și la export sub mijlocia perioadei anterioare de cinci ani. La import cantitățile reprezintă 22.85% contra 25.53% iar valorile 27.52% contra 28.04%. La export cantitățile reprezintă 11.90% față de o mijlocie de 21.09%.

In definitiv, balanța comerțului român cu Austro-Ungaria s'a soldat în anul 1902 cu un excedent de importățiuni în valoare de 38.899,089 lei contra 34.396,145 lei excedentul mijlociu al importățiunilor în perioada celor cinci ani anteriori.

Considerate după importanța valorilor, mărfurile importate din Austro-Ungaria în 1902 sunt acestea:

	Cantități	Valori în lei
Țesături și stofe împletite, de lână, de o greutate de 500 gr. sau mai puțin pe m. p. Klgr.	317,211	4.754,794
Țesături și stofe împletite, de bumbac, țesute din fire văpsite, țesături de bumbac tipărite, catifele de bumbac "	844,199	4.697,361
Mașine de tot felul: cu aburi, cu electricitate sau cu gaz; mașine agricole și industriale "	4.694,836	4.085,210
Piei de bivol, de bou, de vițel, de oaie, etc. crude, sărate sau uscate "	1.937,634	3.041,415
Lucrări de cauciuc sau de gutaperca, combinate cu alte materii "	184,947	2.828,866
Torturi (fire) de bumbac nevăpsite, afară de bumbăcel "	891,600	1.604,880
Cai (armăsari și jugani) Cap.	3,189	1.275,600
Confecțiuni din stofe de bumbac Klgr.	67,609	1.222,504
Ferărie laminată în mod special "	6.105,267	1.098,948
Fer în șine pentru roate, etc. "	5.987,812	1.077,806
Unelte agricole cu sau fără mânere "	1.734,040	1.052,665
Pastă de hârtie "	3.456,853	1.037,056
Pânză și saci de jută de tot ordinară "	1.141,398	1.027,258
Țesături și stofe împletite de lână, de o greutate de 500 până la 700 gr. pe m. p. "	120,773	967,808
Lemne, scoarțe, coji și rădăcini pentru tăbăcărie "	2.114,978	845,991
Cafea crudă "	840,933	840,933
Orez "	2.882,908	778,385

	Cantități	Valori în lei
Iepe Cap.	1,894	757,600
Ori-ce alte unelte și instrumente de fer sau oțel Klgr.	419,460	755,028
Încălțăminte din ori-ce piei afară de cele prevădute la art. 242 Klgr.	36,619	737,163
Reșină, cătran, smoală, colofoniu și terebentină "	715,841	715,841
Cartoane de ori-ce fel, altele de cât cele ordinare "	120,376	714,601
Articole de bonetărie de lână necusute "	28,028	700,700
Țesături și stofe împletite de lână, de o greutate de 700 gr. sau mai mult pe m. p. "	108,504	651,024

Exportul român în Austro-Ungaria în 1902 a consistat din următoarele mărfuri mai principale:

Porumb Klgr.	121.180,999	11.512,195
Grâu "	45.732,516	5.808,030
Lemne de construcțiune și de lucru afară de cele mirositoare, etc. "	37.082,603	2.595,782
Morun, nisetru, cegă, chefal, crap, șalău și somn proaspeți, sărați sau uscați "	2.457,210	2.457,210
Trunchiuri de brad M. C.	147,720	2.215,800
Ouă de paseri Klgr.	2.848,669	1.709,201
Lânuri de ori-ce fel, chiar pieptănate și văpsite "	952,423	1.428,635
Mei "	10.553,340	949,801
Unt și alte grăsimi comestibile "	456,300	917,163
Fulgi "	88,118	881,180
Doage de stejar "	8.568,012	856,801
Legume verzi "	3.981,754	796,351
Fruite uscate, afumate sau opărite "	2.820,828	712,259
Păsări de curte, mari și mici Cap.	333,279	666,558
Fruite proaspete de tot felul Klgr.	2.204,012	661,203
Tărîțe de ori-ce cereale "	9.493,328	617,063
Petroleu (păcură) de ori-ce calitate, brut și ulei de schist, brut "	19.638,144	589,144
Semințe uleioase de tot felul "	2.664,753	586,246
Orz și malț "	6.096,428	585,257
Piei "	283,695	565,082
Pesce nedenumit, proaspăt, sărat sau uscat "	1.014,354	507,177
Secară "	4.493,194	449,319
Oase de pesce (balenă) tăiate și pregătite pentru umbrele, corsete și alte, întrebuintări "	20,160	403,200
Lemne de foc de ori ce fel "	19.595,640	391,913
Lucrări comune de lemn nelustruite, nepoleite etc. "	612,582	367,549

Din lista de mai sus observăm că Austro-Ungaria, în afară de cereale, este clienta României pentru lemnărie, pescărie, produse animale alimentare, pielărie, fructe, pasări și petrol brut; în schimb, monarhia austro-ung. procură României o valoare mult mai însemnată, de stofe și confecțiuni, mașine, obiecte de fer, piei, cai, articole coloniale, etc.

Mai este de observat că exportul rom. al fructelor uscate și cu deosebire al nucilor a început a crește, ceea ce ne arată că aceste produse găsesc un bun deținator în Austro-Ungaria și ar trebui ca proprietarii de vii și livezi și în special țeranii să se ocupe mai mult cu prepararea lor.

După importanța valorilor Austro-Ungaria ocupă locul al doilea atât la import cât și la export; la import primul loc îl are Germania, iar la export Belgia.

„Curierul Financiar.”

JURISDICȚIUNE.

Prescripțiunea cambiei începe din nou, dacă procesul se intrerupe în urma neglijenței creditorului cambial.

Eată cazul concret, pe baza căruia *Curia reg.* a pronunțat sub Nr. 1556/902 deciziunea de mai sus:

Judecătoria a înscințat pe pîrîtor că pîra cambială nu s'a putut notifica (inmanua) pîritului.

Pîrîtorul după primirea acestei înscințări 3 ani de zile n'a mai întreprins în afacerea aceasta nici un pas, ci a cerut notificarea pîrei numai după trecerea acestui timp. Pîritul a ridicat excepțiunea, că dreptul de regres al pîrîtorului s'a prescris, ceea-ce forurile judecătorești au admis în toate trei instanțele. Înaintarea pîrei, ce este drept, intrerupe prescripțiunea (l. camb. §. 87), dar' dacă procesul se intrerupe din neglijența pîrîtorului, prescripțiunea cambiei începe din nou și dacă procesul pausează tot timpul de prescripțiune legal, cambia se prescrie.

*

Registrele pentru evidența scadențelor cambiale (scadențarele de cambii) purtate la institutele de bani sunt *scutite de timbru* pe motivul că registrele acestea auxiliare nu au alt scop decât numai a înlesni manipulațiunea internă, fără de a pute servi ca dovezi contra persoanelor, ce stau în afară de institutul respectiv.

(Jud. administr., sub Nr. 13,923/900.)

*

„Registrele de cont-curent“ ale institutelor de credit trebuie timbrate cu 50 f. de coală.

(Jud. administr., sub Nr. 15,345/40.)

*

Mandatele de plată despre competențele de timbru, ordonate în sarcina comercianților, nu se pot notifica (inmanua) cu urmări de drept conducătorilor de afaceri aplicați în întreprinderile respectivelor comercianți.

(Jud. administr., sub Nr. 15,124/900.)

*

Documentarea incorectității bilanțului. În procesul intentat pentru anularea deciziunii prin care adunarea generală a aprobat bilanțul, ce i s'a prezentat ca exact, — este admis ca acționarul (pîrîtorul) să documenteze că datele pe baza cărora s'a compus bilanțul respectiv, sunt false (neexacte).

(Curia reg., sub Nr. 1184/I 903.)

*

Terminul de prescripțiune a competențelor de timbru, de plată în bani gata după cupoanele de dividendă ale acțiunilor, începe dela scadența cupoanelor respective. (Jud. administr., sub Nr. 12,930/902.)

*

In cas de urcare a nominalului acțiunilor, fără deosebire dacă aceasta se face din averea societății ori a acționarilor, competența de timbru după scala II trebuie plătită, și anume în ambe casurile după diferența ce se arată la nominalul acțiunilor urcate.

(Jud. administr., sub Nr. 16,027/902.)

*
○

AFACERI FINANCIARE.

Reforma comitetului de supraveghiere. La Societatea juriștilor din Berlin a intrat din partea unui consilier justițiar și director de bancă, Dr. Riener, o propunere pentru reformarea instituției comitetului de supraveghiere, care cuprinde în esență următoarele:

fie-care societate pe acțiuni să fie obligată prin lege a circumscrie în statutele precis direcțiunea în care are să lucreze comitetul de supraveghiere, precum și numărul revisiunilor ce sunt a se face anual. Aceste dispozițiuni ale statutelor sunt a se publica cuvînt de cuvînt din partea autorităților competente. Adunarea generală alege pentru revisiunea prealabilă a bilanțului doi revisori specialiști, cari revîd bilanțul înaintea comitetului de supraveghiere și fac acestuia raport în cauză. Comitetul de supraveghiere este obligat a prezenta adunării generale deodată cu bilanțul, atît raportul său propriu cît și acela al revisorilor. Față de membrii comitetului de supraveghiere neglijenți, legea acționară va avé să prevadă pedepse de ordine.

*

Circulațiunea monetelor de schimb. În trimestrul III al anului curent s'au pus în circulațiune 4.016,000 buc. monete à 2 f. și 66,000 à 1 f., laolaltă deci monete de aramă în valoare de K 80,980.— cu care sumă circulațiunea totală a monetelor de aramă representă o valoare de K 4.256 906; stocul disponibil a scădut în modul acesta la K 2.163,590. Circulațiunea monetelor de argint și nichel a rămas neschimbată, anume s'au aflat în circulațiune monete de argint în valoare de K 79.207,902 și monete de nichel în valoare de K 18.000,000.

*
○

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 19 Novembre 1903.

În piața internă de bani medio a trecut fără greutate și neînsemnatele cereri de bani au aflat acoperire în piața deschisă. Tendința fermă a etalonului însă continuă a se menține. Discontul privat este neschimbat cu $3\frac{3}{8}$ — $3\frac{5}{16}$ %, la scadențe mai lungi 4 — $4\frac{1}{2}$ %; cambii de ale morilor s'au discontat cu $3\frac{1}{2}$ %, iar cambii comerciale de portofoliu dela 4 % în sus.

În Londra discontul privat a fost $4\frac{1}{8}$ — $3\frac{7}{8}$ %, în Berlin 3 — $3\frac{1}{2}$ % și în Paris $2\frac{7}{8}$ — 3 %.

CRONICA.

Bursă de vin. În ședința ținută sub presiunea lui Dezső Perczel, comitetul dirigent al Insoțirei regnicolare a producătorilor și comercianților de vin ung. a decis, ca bursa de vin în organizare să se inaugureze în 28 Novembre a. c. și cu această ocaziune să poată participa toți producătorii de vin ung. — și cei-ce nu sunt membrii ai insoțirei. — La inaugurare sunt invitați și ministrul de agricultură și reprezentanții presei. Inaugurarea se va face la 10 oare a. m. și tirgul se va ține întreagă ziua.

Înscințările se fac până la 20 Novembre a. c. și mostrele de vin se vor trimite cel mult până la 23 Novembre a. c.

Fie-care participant este obligat a trimite câte 3 sticle de câte $\frac{1}{2}$ litră din fie-care specie de vin, indicînd cantitatea, prețul și locul magaziei, cum și soiurile de struguri din cari s'a extras vinul. Mostrele se vor prevedé cu sigilul proprietarului.

Cine n'ar puté să se presinte în persoană, poate să încredințeze biroul central al Insoțirei cu vinderea vinului.

Pentru intervenire biroul Insoțirei nu reflectează la nici o remunerație.

Adresa biroului din chestiune este: Magyarországi Bortermelők és Borkereskedők országos Szövetsége központi Irodája, Budapest, VI. kerület, Bajza-u. 26.

*

Lucrările de iarnă ale poporului. La ministerul de agricultură ung. s'a prezentat un raport interesant asupra comunelor în cari se cultivă unii rami ai industriei de casă. Din acest raport rezultă, că în 38 de comitate se fac impletituri de nuele, în 20 de comitate impletituri de papură și pipirig, în 22 comitate impletituri de paie și în 25 de comitate se fac mături. Numai pentru corfe se importează din străinătate peste un milion de coroane. Numărul celor ce se indeletnicesc cu industria de casă trece de 50,000.

*

Băncile populare sătesci în România. În zilele ultime s'au intrunit pe județe la casele prefecturilor din România conducătorii tuturor băncilor populare sătesci, convocați în scopul de a li-se da explicațiunile necesare privitoare la constituirea acestor bănci.

În București — ne spune „Voința Națională” — au fost reprezentate toate cele 50 bănci populare din județul Ilfov participând și mai mulți învățători spre a asculta lămuririle cari s'au dat în această privință.

s.

ÎNVEȚĂMÎNTUL ECONOMIC.

Prelegeri de agricultură. Tot mai mult se stăruie atât la noi cât și în alte țări pentru sporirea progreselor pe tărîmul agriculturii raționale. În România se insistă pentru ținerea de prelegeri de agricultură în zilele de Duminecă peste tot locul unde e posibil și în special în satele vecinașe cu școalele inferioare și elementare de agricultură, fermele model, pepinierele statului, etc.

Prelegerile să se țină pe baza unui program bine stabilit de mai înainte și urmând un ciclu întreg din care auditorul să poată profita câte ceva. Aceste prelegeri ca să nu fie prea sarbede și să nu obosească prea mult pe auditor, ar trebui să se facă sub formă de conversație cu auditorii, să formeze un fel de întrebări și răspunsuri relative la subiectul ce se va alege.

Asemenea prelegeri se vor țină regulat în fie-care Duminecă, în aceeași comună sau alternativ în două comune apropiate, adică câte 52 sau câte 26 pe an, însă numai după ieșirea din biserică, și nu vor dura decât cel mult două ore.

Chestiunile alese se vor trata mai cu seamă din punct de vedere practic, lăsând pe cât e posibil teoria la o parte. Cele de actualitate se vor trata cu o săptămână sau două înainte de a le veni vremea pentru a fi puse în practică. Bună-oară cultura grâului se va trata cu o săptămână două înainte de a începe sămănatul.

Cel însărcinat cu ținerea unor asemenea prelegeri, va țină seamă în alegerea chestiunilor, de condițiunile de teren, climă și cele economice din localitate sau regiune; așa de pildă, când conferențiarul se găsește în regiunea dealurilor sau într'o regiune muntoasă, de sigur că nu va insista asupra culturii rapiței și a grâului, ci va trata cu multă atențiune cultura animalelor, a pomilor roditori, a fânătelor și liveștilor, a porumbului, etc.

Sfaturile și exemplele sunt bune; dar' nu sunt suficiente, ci va trebui să li-se vină țăranilor în ajutor și cu unele mijloace materiale necesare transformării economiei lor, anume: cu cartofi de soi bun, cu altoi, luțernă, trifoiu, vieri, triore, peatră vânăță ș. a.

*

Școalele agricole. În „Erd. Gazda” s'a pornit o discuție interesantă asupra chestiunii școalelor agricole, care fiind de interes și pentru noi, dăm un extras al expunerilor corespondentului foii numite.

În Ungaria sunt astăzi 17 școale agricole inferioare de stat și 5 cu caracter mai mult sau mai puțin privat.

Sediul celor de stat este în: Rima-Szombat, Ada, Szt-Imre Geoagiu, Kecskemét, Lugos, Jászberény, Hodmezővásárhely, Békes-Csaba, Karczag, Komárom, Szabadka, Breznóbánya și Șimleul-Silvaniei.

Școale agricole comitatense, comunale și private sunt în: Bistrița, Feldioara, Mediaș, Sibiu și Csákvár.

Așa dară sunt în total 22 institute agricole inferioare. Organizarea, respective inactivarea acestora s'a început în 1884...

Scopul organizării acestor școale este: instruirea copiilor micilor agricultori și ai clasei muncitorilor în cunoștințele agricole. Copiii aparținători altor clase ale societății se primesc chiar și pe lângă plată numai în mod excepțional, locuri gratuite pentru ei nu sunt... Absolvenții școalelor agricole — conform intenției fondatorilor — vor avea să îndeplinească în viață rolul de: mici agricultori, economi și arândași, conducători de lucrări, supravighitori și domestici...

Sustinerea acestor școale consumă aproape un milion de coroane. Pentru această sumă căpătăm în fie-care an circa 200 absolvenți și fie-care școală costă circa 50,000 coroane...

Ce capătă absolvenții în schimbul acestei sume?

Ce capătă acel mic agricultor, care își așteaptă fiul la agricultură? Ce capătă proprietarul mare și mijlociu, cari speră ca aceste școale să le dea oficiali inferiori, arândași, pivnițeri, conducători de lucrări, supravighitori și muncitori de model?

Răspunsul la aceste întrebări nu e linisitor. Corespondentul lui „Erd. G.” a vădut multe astfel de școale și a ascultat până la fine câteva examene. A vădut, că cei mai mulți fii părăsesc portul părinților... A auđit răspunsuri... fără înțeles dela tineri cu cămașa scrobită și scie asaltul neobosit ce de ani îl fac acei absolvenți asupra locurilor de *oficiali economici*... Sunt dintre ei 2—3%, cari în urma deșteptăciunii firești și a diligenței de fer se ridică și pe aceștia omul nu-i poate excepționa.

Dar' cei mai mulți, cele 97—98%?

Pe baza observărilor ce autorul le-a făcut, s'a convins, că absolvenții școalelor agricole se repartizează în viață cam în modul următor, și anume în procente:

1. 7 devin agricultori pe mica lor proprietate;
2. 25 ajung pe o carieră mai corespunzătoare: în locuri de oficiali inferiori agricoli;
3. 3 se ridică dintre soții lor, ajung oficiali economici;
4. 45 pășesc pe alte cariere (la poștă, calea ferată, jandarmi, la întreprinderile industriale, în servicii orășenesci, etc.), sau trec de ici colo neimpăcați cu soarta;
5. 20 se usucă sau ajung în împrejurări necunoscută...

Cei de sub 1, 2 și 3, în total 35%, formează semănța ce a cădut în pământ bun. Cei de sub 4 și 5, adică 65%, însă aparțin la rubrica pierdere. Și aceasta trebuie să ne pună pe griji...

Constată apoi, că cauza răului nu o vede nici în sistem, nici în planul de învățământ, nici în alte motive sau împrejurări, ci ține că întreagă instituțiunea e greșită și nu o consideră în general a fi ducătoare la scop... pentru-că, dacă rezultatul e slab, de sigur nici munca nu e bună.

s.

